

Jos Lapré

Een geboren kunstenaars met Indische roots / A born artist from the Indies

---

Jos Lapré (Banyumas, 15 juli 1925, beide ouders van Indische afkomst), kunstenaarsnaam in Batavia: Patty, kwam in 1945 in contact met een groep Indonesische kunstenaars, behorend tot Persagi, de eerste kunstenaarsvereniging in Indonesië.

Persagi staat voor *Persatuan Ahli Ahli Gambar Indonesia*, letterlijk te vertalen als De Indonesische Vereniging van Tekende Deskundigen. Binnen Persagi werd het tekenen beschouwd als de basis voor de ontwikkeling van nieuwe kunstvormen, welke individualistisch én nationalistisch van karakter zouden zijn. Ze zetten zich af tegen de gangbare *Mooi Indië stijl*, welke door de meeste Hollandse kunstenaars werd beoefend.

Na afronding van de 3-jarige HBS trad Patty als boekhouder in dienst bij de Escompto Bank in Batavia. Omdat ze van tekenen hield, raadde een vriendin haar aan om te poseren bij de tekenlessen in het Persagi-gebouw in het centrum van Batavia. Onder de voorwaarde dat ze niet naakt hoefde te poseren, had Patty zich bereid verklaard om model te staan.

In het Persagi-gebouw gaf Sindudarsono Sudjojono (1913-1986, secretaris van Persagi) teken- en schilderlessen. Affandi gaf er beeldhouwlessen. Op deze locatie kwamen verschillende deelnemers bijeen om samen te werken en te discussiëren, waaronder de broers Agus (1913-1994, voorzitter) en Otto Djaja (1916-2002), S. Tutar (1911-?), Basuki Resobowo (1916-1999), Dullah (1919-1996) en H. Bangin? (onbekend).

Jos Lapré (Banyumas, July 15, 1925, both parents from Dutch Indonesian descent), artist's name: Patty, came into contact with a group of Indonesian artists in 1945, who belonged to Persagi, Indonesia's first artists association. Persagi stood for *Persatuan Ahli Ahli Gambar Indonesia*, literally translated as The Indonesia Association of Drawing Experts. Persagi considered drawing to form the basis of new forms of art, which would be individualistic and nationalist in character. They rebelled against the *The Beautiful Indies style* of painting in vogue at the time, which was practiced by most Dutch painters.

After completing the three year HBS (Dutch high school), Patty was employed as a bookkeeper at the Escompto Bank in Batavia. Since she liked drawing, a girl friend advised her to pose at drawing lessons in the Persagi building in downtown Batavia. Provided she did not have to pose in the nude, Patty agreed to be a model.

Persagi's secretary, Sindudarsono Sudjojono (1913-1986) gave drawing and painting lessons in the Persagi building. Affandi gave sculpture lessons there. Several participants met there to work and enter into discussions, including the brothers Agus (1913-1994, chairman) and Otto Djaja (1916-2002), S. Tutar (1911-?), Basuki Resobowo (1916-1999), Dullah (1919-1996) and H. Bangin? (unknown).

Emiria Sunassa (1894-1964), al wat ouder dan de groepsleden en gezien als de eerste schilderes van Indonesië, verscheen regelmatig op de bijeenkomsten, evenals de dichter Chairil Anwar (1922-1949).

Chairil Anwar schonk Patty een van zijn dichtbundels. Ze voerde vele gesprekken met hem, meestal over de ontwikkeling van de Bahasa Indonesia. Ook bezocht hij haar een keer in het huis aan de Kawiweg 8 in Weltevreden, waar ze bij haar grootouders, met familienaam Patty, woonde. Ook haar moeder, broer en twee zusjes woonden er nadat haar vader in 1935 een beroerte had gekregen en in een verpleeghuis verbleef.

Al tijdens haar eerste bezoek in 1945 viel Patty op, omdat ze in een lespauze de werken bekeek en en passant op een van de tekeningen een oog verbeterde. Toevallig werd dat gezien door Sudjojono, die haar meteen uitnodigde om mee te doen en tevens te poseren. Patty sprak Nederlands met de kunstenaars die allen het Nederlands beheersten en haar zonder uitzondering op een vriendschappelijke wijze en als een gelijke tegemoet traden. Ze kreeg les van Sudjojono (tekenen) en Affandi (beeldhouwen), die beiden hadden gewerkt voor de culturele afdeling van Poetra (*Poesat Tenaga Rakyat*), welke werd geleid door Sukarno. Tijdens een van de lessen ging men de straat op om *romusha's* te tekenen. Enkele van deze schetsen, o.a. van Patty, zijn bewaard gebleven.

Emiria Sunassa (1894-1964), slightly older than the members of the group and regarded Indonesia's first woman painter, regularly attended the meetings, as did the poet Chairil Anwar (1922-1949).

Chairil Anwar gave Patty one of his poetry collections. She had many conversations with him, mostly about the development of Bahasa Indonesia. He also visited her once in the house at 8 Kawiweg in Weltevreden, where she lived with her grandparents, whose family name was Patty. Her mother, brother and two sisters also lived there after her father had suffered a stroke in 1935 and when he had to reside in a nursing home.

Patty attracted attention right from her very first visit in 1945, because she had examined the drawings during one of the breaks, and en passant improved the rendering of an eye on one of them. Sudjojono just happened to notice, and immediately invited her to join in the drawing besides posing. Patty spoke Dutch with the artists, all of whom spoke it fluently and treated her kindly and as an equal without exception. She took lessons from Sudjojono (drawing) and Affandi (sculpture), both of whom had worked for cultural department of Poetra (*Poesat Tenaga Rakyat*), which was led by Sukarno.

During one of the lessons they went outside to draw *romushas*. (Javanese forced laborers during Japanese occupation). A few of these sketches, including Patty's, have been saved.

Op 27 december 1945 vond in Batavia de opening plaats van een tentoonstelling van Persagi-kunstenaars. Patty was een van de deelnemers. Twee Indonesische kranten wijdden er de volgende dag een artikel aan, waarbij een van de kranten specifiek melding maakt van het bezoek van de Britse commandant A.F.P. Christison, die voor hij de tentoonstelling bezocht een erewacht inspecteerde. Een Engelstalige krant schreef het volgende: *'An interesting exhibition of pictures by Indonesian artists was opened yesterday at the Medical College Batavia.'* En even verder: *'Patty, a young artist of twenty-one, has some excellent drawings...'*

Een andere Engelse krant schreef: *'The exhibition... has already had a large number of visitors, all of whom expressed themselves as well pleased with what they saw. ... The opening ceremony was performed by Mr. Sjarifoedin, the Minister of Information in the Indonesian government, who made an impressive speech.'*

Inmiddels was de turbulente Bersiap-periode aangebroken en durfde Patty niet alleen over straat te gaan. Daarom stuurde ze de tuinjongen naar Affandi om boetseerlei te vragen. Affandi schreef haar een brief in het Nederlands, waarin hij verzocht de tuinjongen terug te laten komen met een mandje om de klei te kunnen vervoeren. Affandi stimuleerde Patty in de brief ook om door te gaan met tekenen. Patty werd als volwaardig maatje gezien, waarmee eens te meer is aangetoond dat zelfs in de donkerste tijden nuances zijn te ontdekken.

Patty en Affandi hebben elkaar niet meer ontmoet, omdat de onveilige situatie haar familie deed besluiten het land overhaast te verlaten.

Het huis, waarin de familie verbleef, lag ten zuiden van het centrum, waardoor de veiligheid onvoldoende kon worden gewaarborgd. Jos Lapré sliep in de voorste kamer, toen ze geluiden hoorde. Inbrekers probeerden met klewangs de houten planken voor het glas-in-loodraam af te breken. Ze alarmeerde haar huisgenoten, waarna haar broer via een boom in de tuin over de schutting kon klimmen en een Engelse patrouille wist te alarmeren. De volgende dag verhuisden ze gezamenlijk naar een veilige buurt. Toen ze met de verhuiswagen teruggingen, bleek het hele huis te zijn leeggeroofd. Meubilair, fotoalbums en een door Sudjojono geschilderd portret van Patty (Patty sebagai model), alles was verdwenen. Kort daarna vertrok iedereen naar Holland. Jos Lapré monsterde op 30 maart 1947 aan en vertrok als corveester op de Kota Baroe voor de 26-daagse bootreis naar Holland.

An exhibition of Persagi artists opened in Batavia on December 27, 1945. Patty was one of the participants. Two Indonesian newspapers published articles about it, in which one of them specifically mentioned the presence of the British commander A.F.P. Christison, who before visiting the exhibition had inspected an honor guard. An English language newspaper wrote the following: *"An interesting exhibition of pictures by Indonesian artists was opened yesterday at the Medical College Batavia."* And a little further on: *"Patty, a young artist of twenty-one, has some excellent drawings..."*

Another English newspaper wrote: *"The exhibition... has already had a large number of visitors, all of whom expressed themselves as well pleased with what they saw. ... The opening ceremony was performed by Mr. Sjarifoedin, the Minister of Information in the Indonesian government, who made an impressive speech."*

Meanwhile, the turbulent Bersiap period had arrived and Patty did not dare to go out onto the streets alone. That is why she sent a garden boy to Affandi to ask for modelling clay. Affandi wrote her a letter in Dutch, in which he requested the garden boy come back with a basket in which to transport the clay. Affandi also encouraged Patty in the letter to go on with drawing.

Patty was regarded as a fully-fledged friend, which once again demonstrates that even during the darkest hours nuances can still be found.

Patty and Affandi never met again, since her family's precarious situation made them decide to leave the country in a great hurry.

The house, where the family lived, was in the southern part of the inner city, where security could not be guaranteed. Jos Lapré was sleeping in the front room, when she heard sounds. Burglars were trying to break off the wooden planks boarded across the stained glass window with klewangs. She warned her housemates, after which her brother was able to climb over the fence in the backyard in a tree and warn an English patrol. The next day they all moved to a safe neighborhood. When they went back with a moving van, it turned out the entire house had been ransacked. Furniture, photo albums, and a portrait of Patty done by Sudjojono, (Patty sebagai model), everything was gone. Shortly afterwards they all left for Holland. On March 30, 1947, Jos Lapré signed up as an unpaid laborer on the Kota Baroe for the twenty-six day voyage to the Netherlands.

In Nederland kreeg ze twee dochters en twee zonen. Haar oorspronkelijke plan om terug naar Indië te gaan, kon ze niet verwezenlijken.

Op latere leeftijd volgde ze twee jaar de kunstacademie in Arnhem en voltooide ze haar studie (inclusief lerarenopleiding) aan de kunstacademie in Eindhoven in 1975.

Jos Lapré schilderde, maakte etsen, houtsneden en gouaches, alsmede papierkunst. Ze heeft tot haar tweeëntachtigste lesgegeven in diverse kunstvormen.

Jos Lapré schonk Affandi's brief in 2017 aan het Museum Affandi, alsmede elf schetsen, o.a. van Affandi, S.Tutur en Otto Djaja. De schenking werd door haar zonen Rick en Jerry overhandigd aan Kartika Affandi in haar woonhuis (Omahe Kartika) in Yogyakarta.

Verteld door Jos Lapré aan Barney Agerbeek tijdens bezoeken op 17 oktober 2017 en op 15 juni 2018 in Uden, waarbij haar zoon Jerry bij het eerste gesprek en haar zoon Rick bij beide gesprekken aanwezig was.

In the Netherlands she gave birth to two daughters and two sons. She was unable to fulfil her original plan to return to the Indies.

Later in life she took classes for two years at the art academy in Arnhem and completed her studies (including the art instructor courses) at the art academy in Eindhoven in 1975.

Jos Lapré painted, made etchings, woodcuts and gouaches, as well as paper art. She gave art lessons in various art forms until the age of eighty-two.

Jos Lapré donated Affandi's letter in 2017 to the Museum Affandi, as well as eleven sketches, including those of Affandi, S. Tutur and Otto Djaja. The donation was handed over by her sons Rick and Jerry to Kartika Affandi in her home (Omahe Kartika) in Yogyakarta.

Told by Jos Lapré to Barney Agerbeek during visits on October 17, 2017 and June 15, 2018 in Uden, at which her son Jerry was present during the first talk and her son Rick on both occasions.